

KULTUR & NÖJE

TEATER

Adelsman hyllas 200 år efter sin död

I "Axel von Fersen under bilan" berättar Bouffonteatern sin inte helt sanningsenliga version om hur det gick till när den svenska adelsmannen Axel von Fersen skulle rädda livet på Frankrikes drottning Marie Antoinette.

COMMEDIA DELL'ARTE

Mitt under franska revolutionen reser den orädda von Fersen till Paris för att undsätta sin älskarinna, som riskerar avrättning i den beryktade giljotinen. Till sin hjälp har han den allt annat än klipske tjänaren Harlequin. Mycket snart hamnade de i trubbel med revolutionens huvudman Robespierre och det är upptakten till något så ovanligt som en svensk Commedia dell'arteföreställning.

Commedia dell'arte är en teaterform vi sällan ser på våra scener. Eller på några scener alls för den delen. I Italien, dess ursprungsland, och i Frankrike förekommer den fortfarande i mindre skala, men den var som störst mellan 1550-1750. Molière använde sig av Commedia dell'arte i sina pjäser och uppsättningar (t ex Tartuffe). Shakespeare likaså och Chaplins slapstickhumor kommer från samma tradition. På 1900-talet återuppväcktes den med italienaren Dario Fo.

Det finns mycket att berätta om

Commedia dell'arte och vad den går ut på: relationerna mellan karaktärerna (maskerna), historiernas uppbyggnad, häcklandet av makten och utrymmet för publikfriande improvisation. I korthet kan man sammanfatta det – spelad med skicklighet kan den utan problem beröra en publik år 2010. Och till och med överbrygga språkbarriären.

Bouffonteatern gör ett seriöst försök att blåsa liv i commedian, i historien om Axel von Fersen och inte minst i sina karaktärer. Emil Hermanssons greve är sliskt tjugisig, Johanna Tschigs drottning bortskämt spånig och Soar Sørli bjuder på en klassiskt knasig Harlequin. Texten är hämtad från äkta brev och dagböcker. Ett exempel är Marie Antoinettes berömda ord: "Om folket inte har bröd kan de väl äta kakor?" Moderna citat ur t ex Terminator 2 piffar upp och förankrar oss i samtiden. Tyvärr är Nordanåteaterns scen inte den ultimata om man vill skapa en tät publikkontakt. Skornas klappande mot scengolvet är en annan detalj som stör helhetsupplevelsen. En dansmatta hade gynnat före-

OLYCKSALIG TRIO.
De Tournay, Axel von Fersen och Marie Antoinette.
FOTO: BOUFFONTEATERN

ställningen. I övrigt spelas pjäsen på en helt tom scen, med ett fåtal rekvisita och i ett slags allmänljus. Trots fin respons hos den yngre delen av publiken når föreställningen inte ända fram. Det är så grundläggande saker som tajming och tempo som vacklar. I all komedi är dessa två, samt förstas publikkontakten, av största vikt. De komiker som behärskar tekniken får det att verka enkelt. Bouffonteatern glimtar till ibland. Att commedians

skådespelarna i begynnelsen levde med sina rollkaraktärer livet ut ger en fingervisning om vad som krävs av utövarna. Dit har Bouffonteatern en bit kvar att nå.

Hur gick det förresten för Axel von Fersen? Jo han undslapp giljotinen, men dödades 1810 i Stockholm av en arg folkmassa för ett brott han aldrig begått.

INGRID CARLSSON

■ Axel von Fersen under bilan
■ Med Bouffonteatern.
■ Nordanåteatern, 16 oktober.

SCENRECENSION

Lyssna, blunda och bara njut

Mikaeli kammarkör fyller 40 i år. Grundare var Anders Eby, som alltsedan starten varit körens dirigent och konstnärlige ledare, den har varit hans instrument.

KÖRKONSERT

Jag har upplevt några minnesvärda konserter i Skellefteå: bland dem Brodskykvartetten, E.S.T. och inte minst Katrine Madsen och Svanthe Thuresson tillsammans med Claes Crona Trio. Konserter där man varit tvungen att koncentrera sig för att inte glömma bort varför man är där, att man har ett jobb som ska skötas. Konserter där man allra helst bara skulle vilja blunda, luta sig bekvämt tillbaka och njuta, försvinna bort till gränslandet mellan dröm och verklighet. Helgens konsert med Mikaeli kammarkör var just en sådan.

Det finns oerhört mycket gott att säga om Mikaeli kammarkör: den nobelt rena körklängen, precisionen, de perfekt satta tempona, förmågan att utnyttja kompositionernas inneboende dynamik och hålla klängen från pianissimo till fortissimo, artikulationen, intonationen. De minimala tveksamheterna hänförs till Landskyrkans besvärliga akustik. Beroende på var i kyrkan man sitter kan den spela örat både ett och annat spratt.

Anders Ebys tolkning av Jan Sandströms "Sanctus" var intressant, väldigt annorlunda jämfört med när till exempel Erik Westberg gör den.

STOR MUSIK.
Mikaeli kammarkör under ledning av Anders Eby (bilden) bjöd på en mästerlig konsert.
FOTO: MIKAELI KAMMARKÖR

Erik Westberg drar gärna upp tempot, samtidigt som han låter ackorden klinga ut, medan Anders Eby drar ner på tempo och slår på och av kören med nästan matematisk precision.

– Jag gör den helt enligt noterna, var hans enkla förklaring. Är det en halvnots paus, så ska det vara en halvnots paus, är tempot angivet så ska man hålla sig till det. En kompositörs verk är på sätt och vis en gåva till kören och dirigenten – och då är det både vår uppgift och skyldighet att följa kompositörens anvisningar.

MIKAEL BENGTSOON

Fotnot: För alla er som missade konserten ges ytterligare en chans. Jubileumskonserten, som hålls i Adolf Fredriks kyrka i Stockholm den 23 oktober, spelas in av Sveriges Radio och kommer att sändas i P 2 i november.

MUSIK
Mikaeli kammarkör under ledning av Anders Eby. Landskyrkan, Skellefteå, lördag den 16 oktober 2010. Program: Musik av Ralph Vaughan Williams, Giovanni Pierluigi da Palestrina, Francis Poulenc, Frank Martin, Karl-Erik Svedlund, Sven-Eric Johanson, Jean Yves Daniel-Lesur, Jan Sandström, Johann Sebastian Bach, Mattias Sköld, Benjamin Britten och Wilhelm Stenhammar.